

V kakem pravcu nam je izpopolniti učiteljske stanovske organizacije.

(Organizacija poljskega učiteljstva.)

Namesto dveh števil centralnega stanovskega glasila »Głos Nauczycielski« je razposlala poljska učiteljska organizacija svojim članom obsežno letno poročilo (168 strani v kvartu), iz katerega posnemamo nekaj najvažnejših informativnih podatkov.

Organizacija poljskega učiteljstva obhaja letos 25letnico svojega obstoja. Vzniknila je leta 1905. na velikem političnem prelomu v bivši Rusko-Poljski in vodila trde boje za svoj obstanek vse do prevrata po svetovni vojni. Poljsko učiteljstvo v avstrijski Galiciji je imelo ves ta čas vezane roke, še slabše pa se je godilo onim, ki jih je tlačil pruski jarem. Zato je bil prevrat leta 1918. eden največjih praznikov poljskega učiteljstva, ki se je strnilo zdaj v svobodi k smotrnemu delu in ustvarilo v tem pičlem tucatu let ogromnih dobrin na čast in blagobit svojemu stanu in svojemu narodu.

Organizacija poljskega učiteljstva (Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powozecznych), ki jo vodi preizkušeni bорец za stanovske pravice Stanislaw Nowak, je štela 1920. leta le 658 društev s 24.123 člani, letos pa ima že 40.818 članov. Temu primerno je rastlo tudi njeno premoženje, ki je znašalo leta 1924. šele 9700 zlotov, letos pa se cenil že na 6.315.632 zlotov.

Udruženje poljskega učiteljstva obsega 14 poverjeništev, ki po priliki odgovarjajo teritorialno razdelitvi države na vojevodstva (16). V glavni odbor, ki ima svoj sedež v Varšavi, volijo delegati predsednika za dobo 2 let in 30 članov z 10 namestniki za dobo 4 let. Izvršni odbor šteje poleg predsednika, 3 podpredsednikov, tajnika in blagajnika še 5 članov. Glavni odbor se shaja k rednim tedenskim sejam, izvršni odbor pa vsak mesec enkrat, po potrebi pa tudi k izrednim sejam.

Centralno stanovsko glasilo »Głos Nauczycielski« (Učiteljski glasnik) izhaja tedensko v 42.000 izvodih in porabi letno 10 vagonov (100.000 kg) rotacijskega papirja. Mesečna priloga »Praca Szkolna« (Šolsko delo) obsega 2 do 3 tiskovne pole v kvartu, kakršen format ima tudi centralno glasilo. Poleg pedagoškega mesečnika »Ruch Pedagogiczny« (Pedagoško gibanje), ki izhaja v 3500 izvodih po tri tiskovne pole, vzdržujeta centrala in posamezna poverjeništa še poldrug ducat drugih stanovskih in pedagoških listov. Med temi so omembe vredni zlasti »Ilustracja szkolna«, ki izhaja mesečno v 12.000 izvodih in prinaša aktualne slike iz zemljepisja, zgodovine, prirodoznanstva, tehnike, literature in umetnosti, dalje poljudno-znanstveni list »Wiedza i życie« (Veda in življenje) v 3000 izvodih, služeč samoizobrazbi učiteljstva, ter »Szkoła Specjalna«, kvartalnik za odgojo defektne dece, v 650 izvodih. Organizacija izdaja tudi dva izvršna urejevanja in dostojno opremljena mladinska lista »Plomycze« (Plamen) in »Plomyczek« (Plamencek). Prvi, namenjen višji stopnji, ima 34.000 naklade, drugi, za mlajšo dečo, pa 45.000.

Zanimiv je dalje pregled gospodarske akcije poljskega učiteljstva. Tu je treba omeniti predvsem impozantni trinadstropni

sanatorij v Zakopanem, enem največjih transkih letovišč, kjer se leči vsako leto okrog 700 članov organizacije. Tako po številu zdravnikov-specialistov kakor tudi po svoji opremljenosti je to eden največjih sanatorijev republike. Poleg sanatorija ima učiteljstvo v Zakopanem še »Dom zdrowia« z lastnim zdravnikom in z vso potrebno opremo. Pretežni del pacientov obeh zdravilišč boleha na jetiki. Za ceneno nabavo živil v obliki podjetnih skrbi velika farma v Brodju, istotako last organizacije, kjer se prirejajo stalni kmetijski tečaji in ki služi obenem tudi kot počitniška kolonija učiteljskim družinam. Premoženje te farne se ceni na blizu 2 milijona zlotov (12 milijonov Din). Velika počitniška kolonija se nahaja tudi v gorskem zdravilišču Krynici, kjer ima organizacija krasen penzionat z obsežnim parkom, v vrednosti 400.000 zlotov, dalje 2 koloniji na Helu in eno v Hallerovu ob morju. Mimo tega vzdržuje nekaj trističnih zavetišč v Tatrah. Pa tudi posamezna poverjeništa posedujejo nekaj večjih in manjših zatočišč za svoje člane. Tako ima n. pr. stanislawsko poverjenišvo lepo podkarpatsko kolonijo v Kutuju. Prihodnje leto bo dogotovljen v Varšavi »Učiteljski dom« v enem najlepših delov mesta, na površini 5000 m². Last organizacije je tudi velika knjigarna v Varšavi, ki je založila doslej okrog 160 knjig za učiteljstvo in mladino. Organizacija je ustanovila dalje podporni sklad za učiteljske vdove in sirote, velik konvikt v Varšavi za 100 učiteljskih otrok in enega v Tarnopolu za 50 gojencev. Oba dobivata stalno subvencijo države in lokalnih faktorjev.

Z. P. N. S. P. aranžira tudi številne počitniške tečaje, ekskurzije v inozemstvo, razstave (Poznanj!), je v stalni zvezi z inozemskimi učiteljskimi organizacijami in deluje zlasti na čim tesnejšem zblizanju slovanskega učiteljstva. Uspeh tega prizadevanja se je pokazal ob priliki velike razstave v Poznanju leta 1929., kjer je bil sprejet statut »Federacije slovanskega učiteljstva«, kateri pripada tudi naša organizacija. Federacija šteje zdaj okrog 120.000 članov in namerava ustanoviti v doglednem času »Slovanski učiteljski inštitut« za vzajemno spoznavanje kultur slovanskih narodov. Omembe vredno je naposed tudi prizadevanje Z. P. N. S. P. za združitev osnovnošolskega in srednješolskega učiteljstva v republikli v skupno organizacijo. Tozadevna pogajanja so dozorela že tako daleč, da se po vsej priliki izvrši fuzija že v letošnjem poletju pod firmo »Związek Nauczycielstwa Polskiego« Z. N. P.).

Toliko v kratkem o organizaciji naših stanovskih tovarišev ob Visli, katerih jubileja in napredka se tudi mi od sreca veselimo. Veselimo tem bolj, če pomislimo, da tudi njihovo materialno vprašanje še ni povoljno rešeno in da jih vodi v njihovem nehanju neugnan idealizem, ki ga menda noben stan ne potrebuje toliko kakor učiteljstvo, pa naj bo na kateremkoli koncu sveta.

Vilko Mazi.

Iz Češkoslovaške.

KOLEKTIVNA VZGOJA NA DIFERENCIRANCI POIZKUSNI MEŠČANSKI ŠOLI V PRAGI.

Da se izogne izrodokom individualizma, ki ga podpirajo individualne vzgojne metode, je zavedla poizkusna meščanska šola v Pragi-Mihli zanimive poizkuse kolektivne vzgoje. Dijaki naj se čutijo kot člani velike skupnosti — šole, katere čast, mora biti čast vsakega posameznika in obratno, zato so potrebni simboli kot vidni znaki cele šole in ti so: Lastna šolska zastava in lastna šolska himna. Nadalje je šola poklicala v življenje skupne zborе vseh dijakov. Zadnje učno uro v tednu se zbere vsi dijaki vseh razredov v največjem šolskem prostoru. Ta zbor namreč mešča predmet »občanska vzgoja«, ki nima po urniku druge ure. Ti zbori so zabavni vzgojni sestanki, ki se vrše po naprej določenem programu za ves mesec. Vsak mesec se določi geslo, ki se obravnava v posameznih zborih prav temeljito. Vsak učitelj poskrbi za en zbor v mesecu in ga pripravi v vseh podrobnostih. V klubih se javijo dijaki, ki hočejo pri zboru sodelovati in si ali sami zberejo primerno število programa, ali pa jim jo da učitelj. V klubih tudi nauči učitelj poedine številke. Program zborja je kar se da pester, toda vse posamezne točke smerijo na enoten cilj in vnaprej določeno idejo. Ravnatelj šole ali pa učitelj, ki je zbor pripravil, vodi zbor po vseh pravilih parlamentarizma. Za uvod služi primeren nagovor, predavanje katerega učitelja ali dijaka, potem pa slede deklamacije, pevске točke, dramatizacije, telovadne vaje in podobno. Program zaključuje šolska himna. Nekateri zbori se vrše skupno s poizkusno meščansko šolo iz Prage-Nusel. Božični zbor se je vršil z udeležbo staršev in je bil v zvezi z božičnim obdarovanjem, ki ga je preskrbelo šolsko društvo staršev. Na nekem zboru je govoril predsednik krajevne organizacije za socialno skrbstvo. Včasih so povabljeni ljudje z bogatimi življenjskimi izkušnjami, da spregovore v zboru. Po dosedanjih uspehih sodče se pričakuje od tega načina občanske vzgoje kar najboljši uspehi.

Ščasoma se namerava prepustiti vodstvo takih zborov popolnoma dijakom samim. Z uvedbo dijaške samouprave se prav nič ne hiti, ker so izkušnje pokazale, da se samouprava ne da nasilno in naglo uvesti, ker mora tako rekoč rasti z dijaštvom, če naj se ne izvrši v površno shajanje. Temeljni samouprave pa so šolski klubi. Tu najde dijak priložnost da sprašuje, stavi predloge, izreka želje, potoži gorje, pri čemur se vadi v osnovnih pojmih samouprave. V klubih tudi lahko praktično pokaže svoje sposobnosti s tem, da prevzame kako funkcijo, prav tako se uči pokoriti voljenim svojim zastopnikom. Na klub je naslonjena organizacija Podmladka Rdečega križa. H kolektivni vzgoji spadajo tudi skupni šolski poučni izleti, kjer se je v jeseni v zvezi s prirodopisom preiskala praška okolica, v zvezi z zemljepisom se je priredil ogled Prage, za telesno vzgojo se vrše enkrat na mesec pohodne vaje, v zvezi z ročnimi deli so obiskali dijaki knjigoveza in lepenkarja. Tudi zbornice recitacije, šolska skioptična predavanja in drugo so del kolektivne vzgoje te poizkusne šole.

E. Lippert — Albin Lajovic.

OLAJSAN PRESTOP DIJAKOV MEŠČANSKIH ŠOL NA SREDNJE ŠOLE NA ČEŠKEM.

Češkoslovaško ministrstvo narodne prosvete in šolstva je izdalo 29. aprila t. l. nove predpise za prestop dijakov meščanskih šol na srednje šole. Starši ali njihovi namestniki, ki hočejo dati svojega varovanca z meščanske šole v srednjo, naznanijo svojo odločitev do konca maja tekočega šolskega leta ravnateljstvu meščanske šole in navedejo tudi zavod in razred, v katere žele dijaka vpisati. Ravnateljstvo meščanske šole pošlje uradnim potom do 15. junija dijaški osebni list ravnateljstvu dotične srednje šole. Osebnik vsebuje generalije dijaka, podatke o njegovih telesni zrelosti, o njegovem zdravju, duševnih zmognostih, o njegovem značaju, mogoče tudi o njegovih posebnih naklonah in zanimanjih. Osebni list se zaključuje z mnenjem meščanske šole o tem, da li je dijak sposoben za studij v željenem razredu srednje šole, v katero ga žele dati starši, odnosno

skrbnik, ali pa je sposoben za nižji razred. Osebnik izpolni razredni učitelj na podlagi zbornega sklepanja vseh v razredu poučujočih učiteljev. Zbor vodi ravnatelj meščanske šole, ki sopolpisuje osebne liste z razrednikom. Kot jako sposoben se proglasi dijak, ki je dobil v zadnjem semestru iz obveznih predmetov večino odličnih ocen, pa nobene ocene tretje stopnje, za sposobnega se proglasi dijak, ki je dobil iz večine obveznih predmetov drugo oceno, pa nobene četrte. Petje, ročna dela in telovadba se ne upoštevajo.

Sprejemni izpiti se vrše od 28. junija do 1. julija. Dijaki, ki žele vstopiti v naslednji višji razred srednje šole in so bili proglašeni za sposobne, ne polagajo izpita iz verouka, zgodovine, zemljepisja, matematike (razen algebre v IV. razredu), prirodopisa, fizike, risanja, pisanja in telovadbe. Dijaki, ki jih je meščanska šola označila za jako sposobne, ne delajo vrhu tega izpita tudi iz učnega jezika. Iz ostalih predmetov polagajo dijaki diferencialne izpite. Dijaki, označeni kot sposobni, položijo te izpite takoj, oni kot jako sposobni pa položijo te izpite do konca šolskega leta, in sicer iz enega predmeta (kjer ne presega učna tvarina snov enega šolskega leta), če je meščanska šola potrdila, da dijak zaradi tehtnih vzrokov ni mogel obdelati pravočasno predpisane učne snovi (n. pr. če dijak ni imel prilike, da bi se učil predmeta brez izrednih izdatkov roditeljev).

Ostali dijaki, ki se oglašajo za srednje šole, morajo polagati izpite iz vseh predmetov. Če dijak meščanske šole ne zadosti zahtevam sprejemnega izpita za srednje šole iz enega ali dveh predmetov za določeni postopni razred, vendar pa pokaže zadostno znanje za prvi nižji razred, more biti sprejet na podlagi pokazanih uspehov v prvi nižji razred.

Pri skušnjah se mora upoštevati vseobča zrelost dijakova bolj kakor pa podrobnosti posameznih predmetov in učne snovi.

E. Lippert — Albin Lajovic.

Učiteljski pravnik.

—§ Davki, ki jih država odtrguje učiteljskemu. Zadnje čase vznemirjajo učiteljstvo veliki odtegljaji pri plači. Da bodo prizadeti lahko izračunali davke, ki jih plačujejo, ponatiskujemo iz »Ročnega kataloga« tozadevne določbe, in sicer:

Po zakonu o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928. se zaračunava od 1. aprila 1928. dalje uslužbenški davek namesto prejšnje dohodnine, invalidskega in komornega davka.

Temu davku je po čl. 89. cit. zakona zavezan vsak dohodek iz nesamostalnega dela ali poklica, bodisi v denarju ali naravi, ne glede na to, ali sta delo ali poklic trajnega ali prehodnega značaja.

Za dohodke, zavezane temu davku, se smatrajo zlasti:

1. plače iz dokladami vsake vrste, honorarji, nagrade, izpitne takse, šolarine in druge podobne nagrade ali prejemki s kakršnimkoli imenom, koristi z denarno vrednostjo in odškodnine osebam (kurjava, razsvetljavanja, brezplačno stanovanje), ki so zaposlene v državni, javni ali privatni službi;

2. pokojnine (vse), podpore, oskrbnine in vsi drugi dohodki in koristi z denarno vrednostjo za prejšnjo osebno službo ali službo tretje osebe.

Za take dohodke se ne smatrajo prejemki za kritje službenih izdatkov, kakor: dnevnice, potni in selilni stroški i. dr.

Vsi ponavljajoči se prejemki iz vsakega službenega razmerja ali poklica se smatrajo za en davčni predmet. Istotako tvori vsak dohodek, ki se pojavlja zdaj pa zdaj, vsak zase poseben davčni predmet (čl. 91.).

Davek se odmerja od vseh mesečnih ponavljajočih prejemkov ali koristi po zakonskem odbitku, ki znaša: 1. za uslužbenca(ko) mesečnih 400 Din in 2. za vsakega otroka do 18. leta mesečnih 100 Din (čl. 92. in 93.), in to po 2. tabeli iz člena 95. zakona o neposrednih davkih, ki je delno tu priobčena. Odbitek se upošteva le pri prejemkih enega službenega razmerja. (Čl. 93.).

Primer za izračun usl. davka:

N. N. služi v III. drag. razredu, ima 22 let službe, ženo in 3 otroke (11 — 13 — 19 let). Prejemki znašajo (glej tabelle):
plača mesečnih . . . . . 1390— Din
oseb. drag. doklada mesečnih . . . . . 900— „
rodb. dokl. za ženo in 3 otroke . . . . . 600— „

skupaj = 2890— Din

odbitok zanj . . . . . 400— Din
odbitok za 2 otroke 200— „ . . . . . 600— Din
ostane mesečni dohodek . . . . . 2290— „
od katerega je plačevati (glej razpredelnico) . . . . . 92— „
uslužbenškega davka.

Od dohodkov, ki se pojavljajo zdaj pa zdaj, se odmeri davek po razpredelnici iz čl. 96. cit. zakona ob vsakem izplačilu brez odbitka.

Za ugotovitev višine naturalnih dohodkov so označene cene v razpredelnici na strani 210. in 211. »Ur. l.« iz l. 1928.

Kdo je oproščen uslužbenškega davka, določa čl. 90. zakona.

Prejemki po čl. 124. urad. zakona so prosti davka (pogrebina in posmrtna pomoč).

Državni uslužbenici niso zavezani samopravnim dokladam glede davka na prejemke po zakonih in uredbah, ki veljajo za državne uslužbence (čl. 97.).

Davek na mesečni dohodek, zmanjšan za zakonski odbitek, znaša:

Stopnja	Dohodek zmanjšan za odbitek Din	Davek Din
1.	od . . . . . do 200	4—
2.	„ 201 „ 300	6—
3.	„ 301 „ 400	9—
4.	„ 401 „ 500	11—
5.	„ 501 „ 600	14—
6.	„ 601 „ 700	17—
7.	„ 701 „ 800	20—
8.	„ 801 „ 900	23—
9.	„ 901 „ 1000	27—
10.	„ 1001 „ 1100	31—
11.	„ 1101 „ 1200	35—
12.	„ 1201 „ 1300	39—
13.	„ 1301 „ 1400	43—
14.	„ 1401 „ 1500	48—
15.	„ 1501 „ 1600	53—
16.	„ 1601 „ 1700	58—
17.	„ 1701 „ 1800	63—
18.	„ 1801 „ 1900	68—
19.	„ 1901 „ 2000	74—
20.	„ 2001 „ 2100	80—
21.	„ 2101 „ 2200	86—
22.	„ 2201 „ 2300	92—
23.	„ 2301 „ 2400	98—
24.	„ 2401 „ 2500	105—
25.	„ 2501 „ 2600	112—
26.	„ 2601 „ 2700	119—
27.	„ 2701 „ 2800	126—
28.	„ 2801 „ 2900	133—
29.	„ 2901 „ 3000	141—
30.	„ 3001 „ 3100	149—

—§ Napačno tolmačenje. § 101. zakona o narodnih šolah pravi, da smejo dobiti trge učitelji z najmanj pet, mesta z najmanj osem, mesta s polno srednjo ali strokovno šolo z najmanj deset, a mesta s fakulteto z najmanj dvanajst let učiteljske službe. Nekateri tolmačijo besedilo zakona tako, da bi smeli dobiti službena mesta v imenovanih krajih taki učitelji, ki so odslužili predpisana leta samo na deželi ne glede na leta, ki so jih morda odslužili v mestih. Učitelju torej, ki služi v ves čas samo v mestu, bi se njegova leta ne štela, čeprav jih ima morda več nego jih določa zakon. Tak učitelj bi torej moral iti — po njihovem tolmačenju — najprej na deželo odslužiti predpisana leta, šele potem da bi imel pravico do imenovanih mest. Da ni tako tolmačenje zakona pravilno, je jasno. Napačno je tudi mišljenje onih učiteljev, ki menijo, da imajo pravico do svojega službenega mesta, ker so ga do bili po razpisu še pred uzakonitvijo novega šolskega zakona. Morda bi s svojim stališčem uspeli, ako bi ne bilo zakona, s katerim je ukinjena stalnost na mestu nem vsem.

—§ Določbe, po katerih se odteguje davki učiteljskemu. Čl. 91. Vsi ponavljajoči se prejemki, zavezani davku, iz vsakega službenega razmerja ali vsakega poklica se smatrajo za en davčni predmet. Prejemki in koristi, ki se pojavljajo zdaj pa zdaj, so vsak zase poseben davčni predmet. — Čl. 92. Davek se odmerja po znesku mesečnega, tedenskega, odnosno dnevnega ponavljajočega se dohodka, zmanjšane za znesek zakonskega odbitka. — Čl. 93. Ko se izračunava davku zavezani dohodek od ponavljajočih se prejemkov in koristi, med katere se štejejo vsi ponavljajoči se prejemki in vse ponavljajoče se koristi, kar jih je kakorkoli ugotovljenih naprej, se odbije: 1. Če dohodek ne presega 4000 Din na mesec (960 Din na teden, 160 Din na dan) — 400 Din na mesec (120 Din na teden in 16 Din na dan) in za vsakega otroka po 100 Din na mesec (25 Din na teden, 4 Din na dan). — Čl. 96. Na dohodke in koristi, ki se pojavljajo zdaj pa zdaj in ki niso določeni s stalno, letno, mesečno tedensko ali dnevno vsoto (tantieme, nagrade, sejne in dežurne dnevnice, provizije in podobno) se odmeri davek vsakokrat ob izplačilu na vsak osebni znesek dohodka, odnosno na denarno vrednost, brez odbitka.

Naša gospodarska organizacija.

—g Učiteljska Samopomoč. Na društvo U. S. se v zadnjem času prav pogosto obračajo društveni člani pa tudi nedruštveniki za posojila, denarne podpore zase ali za druge osebe. Na zadnji seji je odbor sklenil priobčiti v »Učit. Tovarišu« naslednje pojasnilo, ki naj služi vsem tem in bodočim prosilec kot odgovor: »Društvo U. S. izplačuje dedičem umrlih članov posmrtnine (§ 3. a). Denarnih zneskov v druge namene, n. pr. za posojila, podpore itd. ne sme nakazovati, ker bi bilo to proti določbam sedanjih pravil in proti sklepom občnih zborov. Prosilci naj se obrnejo na kak denarni zavod (n. pr. Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani), ki jim bo proti zadostni garanciji dovolil posojilo.« — Nekateri izključeni in izstopivši člani U. S. se razburjajo, če jih društvena uprava ali odvjetnik pozove, da naj poravnajo zaostala vplačila. Ti bivši člani zahtevajo, naj društvo krije te zaostanke iz rezervnega fonda. Članstvo pri U. S. je prostovoljno. Izstop se pa mora društveni upravi pisмено javiti (§ 9. č). Po § 9. d) je do dne izstopa ali izključitve poravnati vsa zaostala vplačila. Te zneske je društvo že davno prej izplačalo v posmrtninah dedičem umrlih članov.

OBLACILNICA ZA SLOVENIJO LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 7

prporoča svojo bogato zalogo manufakturnega blaga prvovrstnih čeških, nemških in angleških tovarn. Družni označeni robe blago tudi na obrabe proti predrizitivni legitimaciji.

Spominjajte se ob vsaki priliki — tudi ob praznovanju jubilejev mature — naših Učiteljskih domov!